

Van duurzame belofte naar betaalbaarheidsvraagstuk

Casusstudie naar de gevolgen van afschaffing van de salderingsregeling voor sociale huurders

Inhoudsopgave

1. Achtergrond en probleemstelling	3
2. Een schets van het veld aan de hand van voorbeelden	7
3. Waar staat het veld nu?	10
4. Verschillende oplossingsrichtingen	13
5. Wat leren we hiervan en wat moet er gebeuren?	20
BIJLAGE	23

Bijna een kwart van de sociale huurwoningen in Nederland beschikt tegenwoordig over zonnepanelen. Het verhuren van zonnepanelen aan de bewoners van sociale huurwoningen is een mooie manier gebleken om mensen die nu vaak op achterstand staan in de energietransitie, toch mee te laten profiteren. Deze ontwikkeling is gestimuleerd door de salderingsregeling. Maar wat is opgezet als een win-winsituatie voor duurzaamheid en betaalbaarheid, dreigt door de abrupte afschaffing van die salderingsregeling te leiden tot het tegendeel. Woningcorporaties en intermediaire partijen dreigen financieel in de knel te komen en – afhankelijk van de gekozen oplossingen - dreigt vertraging in energietransitie. In dit document beschrijven we de kern van het vraagstuk, wat het betekent voor belanghebbenden en wat wordt gezien als meer of minder aantrekkelijke oplossingsrichtingen.

1. Achtergrond en probleemstelling

Zonnepanelen op woningen zijn één van de slimste zetten in de energietransitie. Het is een **essentiële bouwsteen** om Nederland fossielvrij te kunnen maken. Bij het Klimaatakkoord werd nog uitgegaan van een autonome groei van kleinschalig zonopwek (kleiner dan 15 kWp) naar 7 TWh in 2030. Dat aandeel werd echter in 2023 al behaald: toen was het kleinschalig opgestelde vermogen gegroeid naar 10,6 GWp met een jaarlijkse productie van 9,1 TWh.¹ In 2024 was zonnestroom goed voor bijna **18 procent** van de netto elektriciteitsproductie in Nederland. Ruim **23 procent** van de huishoudens in sociale huurwoningen en 60 procent van de huishoudens in vrijstaande woningen heeft inmiddels zonnepanelen.

De snelle opkomst van zonnepanelen op huizen in Nederland is aangejaagd via de salderingsregeling. Deze is in 2004 ingevoerd als stimuleringsmaatregel voor kleinverbruikers die zelf elektriciteit opwekken, in de praktijk vrijwel uitsluitend via zonnepanelen.² De maatregel verlaagt de **investeringsdrempel** voor aanschaf van panelen door de terugverdientijd

¹ Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2025) Monitor Zon-PV 2024: <https://www.rijksoverheid.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2024/10/22/monitor-zon-pv-2024/zon-pv-monitor-2024-gecorrigeerd.pdf>

² Artikel 31c Elektriciteitswet 1998 en artikel 50, tweede lid, Wet belastingen op milieugrondslag. Kamerstuk 35594, nr. 3, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 2020. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35594-3.html>

kunstmatig te verkorten. Gesaldeerde kilowatturen worden niet alleen verrekend tegen de commerciële leveringsprijs, maar zijn ook vrijgesteld van energiebelasting en btw. In 2024 leidt dit tot een **fiscaal voordeel** van circa €0,16 per gesaldeerde kWh³. Zo werkt de regeling als een subsidie via het belastingstelsel.

De regeling is zeer effectief gebleken. Milieu Centraal berekende in 2023 dat de **terugverdientijd** van zonnepanelen door de salderingsregeling is teruggebracht van meer dan 15 tot nog geen 6 jaar.⁴ Het aantal woningen met zonnepanelen groeide naar bijna 3 miljoen,⁵ en zonne-energie bereikte een substantieel aandeel in het totale elektriciteitsverbruik. De salderingsregeling maakte zo een grote groep bewoners tot **actieve deelnemers** aan de energietransitie: ze wekken zelf duurzame stroom op en verlagen hun energierekening.

Tegelijkertijd genereert het beleid **onbedoelde neveneffecten**. Huishoudens leveren massaal terug op zonnige middagen, wat bijdraagt aan piekmomenten op het laagspanningsnet. Daarnaast leidt de regeling tot een **ongelijke lastenverdeling**: huishoudens zonder zonnepanelen dragen volledig bij aan energiebelasting en btw, terwijl salderende huishoudens dat niet doen. De rekening van niet-bezitters is daardoor circa 14 procent hoger.⁶ Bovendien leidt het succes van de regeling tot **belastingderving** voor de schatkist die is begroot op €574 miljoen in 2027 en structureel €665 miljoen per jaar. Het behouden van de salderingsregeling tot 2031 zou cumulatief **€2,8 miljard** hebben gekost.⁷

De afschaffing van de salderingsregeling per 1 januari 2027 lost wel de fiscale en systeemtechnische problemen op, maar introduceert ook nieuwe **verdelingseffecten**. Huishoudens besparen met saldering gemiddeld €690 per jaar; zonder saldering daalt dit naar €385. De terugverdientijd stijgt daarmee van circa 5 naar ruim 9 jaar bij ongewijzigd gedrag.⁸

³ Kamerstukken 'Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Wet belastingen op milieugrondslag ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleinverbruikers': <https://open.overheid.nl/documenten/6accd70c-a16f-48b0-add3-f66e6a6103f4/file>

⁴ Milieu Centraal (2023). *Terugverdientijd zonnepanelen door lage prijzen slechts 6 jaar*. [Milieucentraal.nl](https://milieucentraal.nl)

⁵ Kamerstuk 36611, nr. 3, Wetsvoorstel beëindiging salderingsregeling, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, september 2024. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36611-3.html>

⁶ Masciandaro & Mulder (2025). *Zonnepanelen ook rendabel zonder salderingsregeling*. ESB – Economisch Statistische Berichten. esb.nu

⁷ Kamerstuk 36611, nr. 3, september 2024; Solar & Storage Magazine, december 2023. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36611-3.html>

⁸ Masciandaro & Mulder (2025). *Zonnepanelen ook rendabel zonder salderingsregeling*. ESB – Economisch Statistische Berichten. esb.nu

Onder invloed hiervan is de **zonnepanelenmarkt** merkbaar ingestort sinds de aankondiging van de afschaffing⁹.

Bijzonder kwetsbaar voor de gevolgen van de afschaffing van de salderingsregeling zijn **huurders**. In 2023 zegt 23% van de huishoudens in een sociale huurwoning zonnepanelen te hebben.¹⁰ Zij betalen vaak via **maandelijkse servicekosten** voor de zonnepanelen die hun verhuurder heeft laten plaatsen. Uit gezamenlijk onderzoek van het ministerie van VRO, Aedes en de Woonbond blijkt dat er voor de meeste huishoudens een financieel nadeel ontstaat na afschaffing van de saldering in 2027¹¹. Meer dan de helft van de corporatiehuurders die via servicekosten meebetalen aan zonnepanelen, ruim **227.000** huishoudens, krijgt dan te maken met maandelijkse meerkosten van ongeveer **€17**. Het gaat daarbij om bewoners van eengezinswoningen met gas- of stadsverwarming. Een kleinere groep van circa 20.600 huurders (5%) wordt harder geraakt: huurders van eengezinswoningen met een warmtepomp betalen naar schatting **€31** per maand extra.¹²

Casus Haarlemmermeer: zonne-energie voor huurders door Tegenstroom

Tussen 2014 en 2017 heeft Tegenstroom, een lokale energieleverancier en uitvoeringsorganisatie van de gemeente Haarlemmermeer, 8.800 zonnepanelen geïnstalleerd op 1.100 huurwoningen van woningcorporatie Ymere. Samen levert dit per jaar in totaal ca. 2.000.000 kWh schoon opgewekte stroom op in Haarlemmermeer. Voor de huurders betekent dit een maandelijkse besparing, want deze energie is goedkoper dan die via het elektriciteitsbedrijf wordt geleverd. Huurders hebben als het ware een abonnement van Tegenstroom op de energie die wordt geleverd door de panelen die zij op hun dak installeerden (vast bedrag van ca. €30,- p.m.). Maar met het afschaffen van de salderingsregeling vanaf 2027 is de businesscase stuk: het bedrag dat bewoners besparen zal dan lager zijn dan hun abonnementskosten. Hun maandbedrag moet dan minimaal naar

⁹Installatie.nl, 'Definitief einde salderen in 2027', juli 2025. <https://www.installatie.nl/nieuws/definitief-einde-salderen-in-2027/>

¹⁰ CBS (2023). *Klimaatverandering en energietransitie – Duurzaam wonen*. longreads.cbs.nl

¹¹Rijksoverheid.nl, 'Einde salderingsregeling: nadelig effect voor huurders van corporatiewoningen', mei 2025. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/05/30/einde-salderingsregeling-nadelig-effect-voor-huurders-van-corporatiewoningen>

¹² Ministerie van VRO, Aedes & Woonbond (2025). *Onderzoek afschaffing salderingsregeling*, 26 maart 2025. Via Eerste Kamer: eerstekamer.nl

€ 15,- (voor sommigen zelfs naar € 10,-) per maand om als huurder nog voordeel te hebben van de zonnepanelen.

De panelen in Haarlemmermeer liggen gemiddeld ongeveer 10 jaar op het dak, waardoor de opbrengst inmiddels aardig is teruggelopen. Bovendien hebben deze oudere modellen een lager vermogen dan de zonnepanelen die nu op de markt zijn en hebben ze een relatief lange terugverdiëntijd. Bij het maken van de businesscase en de begroting heeft Tegenstroom destijds rekening gehouden met het scenario dat de salderingsregeling geleidelijk zou worden afgeschaft, maar niet met een plotselinge en volledige afschaffing ervan, zoals dat per 2027 zal gebeuren. Tegenstroom heeft berekend dat ze zonder de saldering vanaf 2027 elk jaar ongeveer €100.000 tekort zullen komen, wat optelt tot een begrotingstekort van €800.000 over 8 jaar.

De vraag is nu hoe deze rekening kan worden voldaan? Duidelijk is dat de rekening niet zal komen te liggen bij huurders: bij het plaatsen van de panelen is afgesproken dat de aangesloten huishoudens er netto niet op achteruit mogen gaan. De zonnepanelen zijn gefinancierd met een lening van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) met een garantstelling van de gemeente Haarlemmermeer. Dat betekent dat de rekening voor het compenseren van huurders in dit geval grotendeels bij de gemeente terecht dreigt te komen.

Het leggen van zonnepanelen bij sociale huurwoningen is een mooie manier om mensen die nu vaak op achterstand staan in de energietransitie een been te laten bijtrekken. De mogelijkheid om eigen stroom op te wekken draagt als decentrale energieoplossing op meerdere manieren bij aan **klimaatrechtvaardigheid**. Het leidt tot lagere kosten en maakt ook mensen met een kleiner inkomen tot een deelnemer aan de transitie, in plaats van toeschouwer, buitenstaander of zelfs slachtoffer. Denk bij dat laatste aan het sentiment dat het door de overheid gevoerde klimaatbeleid de bestaande verschillen tussen arm en rijk verder vergroot.¹³

¹³ <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2026/05/27/scp-nederlanders-vinden-klimaatbeleid-onrechtvaardig>

2. Een schets van het veld aan de hand van voorbeelden

Inmiddels beschikt ongeveer 1 op de 4 sociale huurwoningen in Nederland over zonnepanelen. De laatste jaren **vlakt deze groei echter af** en plaatsen woningcorporaties minder vaak zonnepanelen, vanwege de afschaffing van de salderingsregeling en onzekerheid over terugleverkosten¹⁴. In veel gevallen hebben woningcorporaties zelf de investering in de panelen gedaan en zijn zij daarmee de eigenaar van de panelen. Maar er zijn ook projecten die op een andere manier georganiseerd en gefinancierd zijn, zoals in Haarlemmermeer, waar Tegenstroom de eigenaar is van de panelen, met een **garantstelling** van de gemeente.

Woningcorporatie Ymere werkt in al hun zonnepanelenprojecten samen met zogenaamde Energy Service Companies (ESCo): bedrijven die de aanleg en het onderhoud van de zonnepanelen voor hen doen. In alle gevallen investeert de ESCo met behulp van een lening in de panelen en is daarmee de eigenaar. Ymere heeft in sommige gevallen een koopverplichting van de panelen als de ESCo failliet dreigt te gaan, en in andere gevallen is de gemeente verantwoordelijk.

Voor het leggen en beheren van de zonnepanelen op huurwoningen in Haarlemmermeer werkt Tegenstroom samen met **woningcorporatie** Ymere, die de woningen bezit. Sinds 2018 heeft Ymere ook op allerlei andere plekken in de metropoolregio Amsterdam zonnepanelen laten leggen, in samenwerking met een andere ESCo. Op deze manier zijn inmiddels ongeveer 9000 installaties gelegd op daken van sociale huurwoningen.

Vanaf 2027 zal deze ESCo een deel van de maandelijkse bijdrage van huurders aan de zonnepanelen moeten compenseren om te voorkomen dat zij nadeel ondervinden van de panelen. De afspraak is dat de huurders er op jaarbasis tenminste 1 euro voordeel van moeten hebben. “Dat we er geld mee verdienen was een **prettige bijkomstigheid**, mogelijk gemaakt door de overheid. Maar we doen het uiteindelijk voor een beter milieu en voor onze huurders. Nu moeten we iets anders bedenken en ons verlies nemen”, stelt de betrokken projectleider vastgoed service van Ymere. Voor eventuele nieuwe installaties verkent Ymere de mogelijkheden voor combinaties met opslag zoals batterijen (onder meer in de pilot in Haarlemmermeer), en

¹⁴ Benchmark Aedes (2025): <https://aedesdatacentrum.nl/mosaic/sectorrapportage-aedes-benchmark/aedes-benchmark-2025>

wordt gekeken naar energie-managementsystemen in grote gebouwen, om terugleverkosten te beperken.

Ook is Ymere betrokken bij een gezamenlijk innovatieprogramma van vier woningcorporaties in Amsterdam, die recentelijk de ‘**challenge**’ Samen Anders Slimmer hebben uitgezet om een oplossing te vinden voor de businesscase van zonnepanelen na afschaffing van de salderingsregeling.

Maatschappelijk vastgoed en het einde van de salderingsregeling

Het afschaffen van de salderingsregeling in 2027 raakt ook instellingen die de afgelopen jaren in zonnepanelen hebben geïnvesteerd. Binnen het maatschappelijk vastgoed is dat aandeel aanzienlijk: bij dorps- en buurthuizen beschikt 88 procent al over panelen. Voor deze groep verandert het financiële plaatje met het wegvallen van de regeling.

Dorpshuizen

Uit een peiling van dorpshuizen.nl¹⁵ blijkt dat bijna driekwart van de dorpshuizen hogere energiekosten verwacht en dat ruim de helft een forse stijging voorziet. Twee derde opereert als kleinverbruiker en valt daarmee onder de regeling. Omdat de financiële buffers doorgaans beperkt zijn, komen verschillende opties in beeld: reserves aanspreken, huurtarieven verhogen of het aanbod aan activiteiten terugbrengen.

De koepelorganisatie dorpshuizen.nl wijst erop dat de gevolgen voor deze groep direct financieel van aard zijn. Anders dan partijen die kosten kunnen doorberekenen of spreiden, voelen dorpshuizen de hogere lasten vrijwel meteen in hun exploitatie. Dat betekent volgens de koepel dat de extra kosten ten koste gaan van precies die activiteiten die bijdragen aan hun primaire doelen: leefbaarheid, weerbaarheid en sociale samenhang in kleine kernen. De ruimte om te investeren in ontmoeting, ondersteuning en lokale voorzieningen neemt daarmee af op het moment dat de energielasten toenemen.

¹⁵ Kijk voor meer informatie op www.lvkk.nl / www.dorpshuizen.nl

Sportaccommodaties

Minstens 33 procent van alle sportverenigingen in Nederland heeft zonnepanelen, blijkt uit onderzoek van het Mulier Instituut uit 2023.¹⁶ De impact van de afschaffing van salderingsregeling verschilt sterk per type vereniging. Zwembaden en sporthallen hebben meestal een grootverbruikaansluiting en vallen daardoor buiten de regeling. Uit een verkenning door koepelorganisaties blijkt dat dit ook geldt voor ongeveer de helft van de bezorgde sportclubs. De gevolgen van de afschaffing van de salderingsregeling treft dus vooral buitensportverenigingen zoals voetbal- en hockeyclubs. Voorlichting kan hier veel onzekerheid wegnemen. Voor verenigingen die wél worden geraakt, ligt een deel van de oplossing in gelijktijdigheid. Gezien het verbruiksprofiel van een buitensportaccommodatie - waar in de doordeweekse avonden en weekenden een verbruikspiek te zien is, terwijl in de zomer zeer weinig verbruikt wordt - kan de gelijktijdigheid maar beperkt worden vergroot. Ook een thuisbatterij is daarbij niet vanzelfsprekend de meest kosteneffectieve stap. Daarnaast zijn de belemmeringen om vooruit te komen vaak organisatorisch: vrijwilligers beschikken niet altijd over de kennis en capaciteit om dit zelf te analyseren. Ondersteuning met kennis via partners van de Routekaart Verduurzaming Sport, zoals het Kenniscentrum Sport & Bewegen en het onafhankelijke platform duurzamesport.nl is daarbij van belang.

Hockeyclub De Reigers

Het voorbeeld van MHC De Reigers, een hockeyclub met 700 leden uit Hoofddorp, maakt het concreet. Na het plaatsen van 192 extra panelen (in totaal 234) daalden de energiekosten van 40.000 naar 25.000 euro per jaar. Met het wegvallen van de salderingsregeling dreigt die besparing voor een groot deel te verdampen. Van de circa 50.000 kWh die de club jaarlijks opwekt, wordt een aanzienlijk deel teruggeleverd aan het net op momenten dat de club weinig verbruikt: met name overdag, terwijl de veldverlichting 's avonds pas aanspringt. De structurele mismatch tussen opwek en verbruik kost de club naar schatting €8.000 per jaar aan gedeelde opbrengsten.

¹⁶ Van der Poel, H. en R. Hoekman (2023). *Sportaccommodaties in Nederland 2023*. Utrecht: Mulier Instituut

De club heeft de opties zorgvuldig doorgerekend. Een batterij van €60.000-€70.000 is alleen rendabel als tegelijk drie aansluitingen worden samengevoegd tot één — dat levert naast €2.000 aan extra opbrengst ook zo'n €5.000 besparing op transportkosten op, met een terugverdientijd van circa tien jaar. Andere routes zoals laadpalen voor leden of energie delen met een nabijgelegen school lopen stuk op praktische belemmeringen: het parkeerterrein is van de gemeente, en een leveringsgarantie voor energiedelen is voor een vrijwilligersorganisatie te risicovol.

Het verhaal van deze Hoofddorpse hockeyclub is exemplarisch. De wil is er, de businesscase is berekenbaar, maar de uitvoering stuit op een opeenstapeling van institutionele drempels: concessierechten, leveringsverplichtingen, beperkte kennis bij installateurs en gebrek aan stabiele subsidieregelingen. Zoals de betrokken bestuurder het verwoordt: *"Wij willen wel, maar de praktijk belemmert ons."*

3. Waar staat het veld nu?

Er lijkt weinig publieke steun voor het **terugdraaien** van de afschaffing salderingsregeling. Met goede redenen. De oorspronkelijke motivatie voor subsidie is immers vervallen: zonnepanelen zijn een bewezen en betaalbare manier om duurzame energie op te wekken. Bovendien is er de kwestie van de rechtvaardige verdeling: eigenaren van grondgebonden woningen hebben beduidend betere toegang tot de regeling dan huishoudens in andere woonsituaties. Tot slot en misschien wel de belangrijkste reden: de regeling stimuleert het leggen van hernieuwbare energie maar er ontbreekt een prikkel om de **opgewekte stroom direct te gebruiken**. De teruglevering van panelen geeft extra druk op een toch al overbelast net.

Niets doen is echter ook onwenselijk, aangezien de onbedoelde negatieve neveneffecten van de afschaffing onevenredig hard landen bij financieel kwetsbare groepen (sociale huurders) en maatschappelijke initiatieven (dorpshuizen en sportverenigingen). Er wordt dan ook hard gezocht naar mogelijkheden om die gevolgen te compenseren. Op basis van de verwachte baten en lasten van reeds gelegde panelen heeft de Woonbond doorgerekend wat de maximale prijs voor huurders mag zijn. Zij stellen een maximumtarief voor van €2,- per paneel per maand. Bij

€2,25 zien zij in de berekening gemiddeld een break-even point. Door uit te gaan van €2,- per paneel is er voldoende zekerheid dat meer dan 50 procent van de huurders geen nadeel ondervindt.

Een aantal woningcorporaties is voornemens om de maandelijkse servicekosten aan te passen waardoor zij, en niet de huurders de kosten opvangen van de afschaffing van de saldering. Verlaging van de servicekosten tot een **kostenneutraal** niveau voor huurders leidt echter tot een aanzienlijke kostenpost voor de woningcorporatie. Zij rekenen nu volgens Aedes gemiddeld €3,50 per paneel en geven aan dat zelfs daarmee de businesscase vaak niet sluitend is.¹⁷ Om voor alle 635.000 huurders die volgens het Rijk nadeel kunnen ondervinden van de afschaffing van de salderingsregeling een maximaal tarief van €2,25 per paneel in te stellen, is het geschatte kostenplaatje **€541 miljoen**¹⁸. En voor de huurders wiens corporatie de servicekosten niet aanpast, betekent het een kostenpost van rond de €1,25 per paneel per maand,¹⁹ oplopend tot €2,75 per paneel in de gevallen waar €5,00 per paneel wordt gerekend. Exacte cijfers over welke corporaties hun servicekosten gaan verlagen zijn niet beschikbaar.

Op verzoek van de Tweede Kamer is voor de periode 2027 tot 2030 een **gedeeltelijke tegemoetkoming toegezegd** in de vorm van een minimale terugleververgoeding²⁰. Dit is een wettelijk vastgelegde garantie van een minimumvergoeding van 50% van het kale leveringstarief. In de praktijk biedt dit beperkt soelaas omdat energiebedrijven ook terugleverkosten in rekening kunnen brengen die een flinke hap nemen uit de opbrengsten van het terugleveren. De garantie op een minimumvergoeding vervalt bovendien per 1 januari 2030: het is een vorm van ingrijpen in de vrije prijsvorming die volgens het kabinet op gespannen voet staat met de Elektriciteitsrichtlijn en de Europese richtlijn Hernieuwbare Energie. Als tijdelijke overgangsperiode verwacht het kabinet dat het wel wordt toegestaan, maar een hoger minimum of continuering van de regeling zou niet mogelijk zijn vanwege deze Europese richtlijnen.

¹⁷ Min BZK (2025) Onderzoek afschaffing salderingsregeling. <https://open.overheid.nl/documenten/913ab03f-509b-4849-84a6-acef40bb617c/file>

¹⁸ Kamerbrief Min van VRO (2025) motie Beckerman: onderzoek effecten afschaffing salderingsregeling op huurders. Kamerstukken II 2023/24 36378, nr. 79. <https://open.overheid.nl/documenten/70061596-3ca2-4a38-b0fa-960d7d93e037/file>

¹⁹ Uitgaande van het door Aedes gebruikte gemiddelde van €3,50 per maand, minus de geschatte break-even prijs van €2,25.

²⁰ *BRIEF VAN DE MINISTER VAN KLIMAAT EN GROENE GROEI (2024) 36 611 Wijziging van enkele wetten ter uitvoering van de beëindiging van de salderingsregeling voor elektriciteit en enkele technische wijzigingen.* <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36611-B.html>

De KNVB en voetbalclubs

Hoewel veel voetbalclubs zonnepanelen hebben geplaatst, zijn de gevolgen van afschaffing saldering voor deze clubs lang niet altijd inzichtelijk. Zij vragen ten eerste om ondersteuning bij het krijgen van inzicht in hun eigen opwek en verbruik van energie en bij het onderzoeken van mogelijkheden over hoe die twee beter op elkaar afgestemd kunnen worden en welke maatregelen zij kunnen treffen. Uit een onderzoek dat het KNVB in 2026 heeft laten doen onder 34 voetbalclubs, blijkt dat 44 procent van de clubs met zonnepanelen een kleinverbruiker is en dus impact zal ondervinden. Een groot daarvan heeft een heel laag stroomverbruik overdag. Hoe lager hun stroomverbruik overdag, hoe groter zij zelf hun financieel risico inschatten. Uit onderzoek van Energycy blijkt dat een gemiddelde club €6.500 meer aan energiekosten gaat betalen na 2027. Met het oog op het nemen van maatregelen wordt vooral gedacht aan het investeren in batterijen, het slimmer aansturen van apparatuur en het opnieuw beoordelen van energiecontracten en leveranciers. Tegelijkertijd geven veel clubs aan dat zij onvoldoende kennis en tijd hebben en een gebrek aan financiële middelen om dit te realiseren. Hun verwachting dan wel wens richting de overheid is dat (een vorm van) salderen wordt behouden voor maatschappelijke organisaties, en dat er subsidies komen voor batterijopslag en energiemangement.

Vergroten van het eigen gebruik is ook voor huurders interessant. Berekeningen die zijn uitgevoerd in een onderzoek van Rijk, Woonbond en Aedes laten zien dat meer eigen gebruik de **negatieve effecten** bij huurders wel kan beperken maar niet volledig kan wegnemen.²¹ Het substantieel vergroten van eigen gebruik vergt vaak een aantal kostbare investeringen, zoals het installeren van een boiler, een batterij of een elektrische auto. Maatregelen die niet direct voor ieder huishouden in een sociale huurwoning binnen handbereik zijn.

Tegelijkertijd valt er wel winst te behalen door het vergroten van de zogenaamde **gelijktijdigheid**, bijvoorbeeld door aanpassingen in gedrag maar ook via prijsprikkels (bv. tijdsafhankelijke tarieven) en technische oplossingen zoals het stimuleren van slimme sturing (wasmachines, warmtepomp, thuisbatterij of auto) of door energiedelen wettelijk en financieel eenvoudiger te maken.

²¹ Min BZK (2025) Onderzoek afschaffing salderingsregeling. <https://open.overheid.nl/documenten/913ab03f-509b-4849-84a6-acef40bb617c/file>

Collectieve gelijktijdigheid (zie kader ‘Local4local’ en ‘DDE’) kunnen er bovendien aan bijdragen dat huurders en appartementseigenaren al dan niet via de woningcorporatie of VvE, eenvoudiger kunnen profiteren van de **lagere kosten van lokaal opgewekte stroom**. Een propositie die aantrekkelijker wordt vanuit de verwachting dat eigen individuele of collectieve voorzieningen voor opwek en opslag op termijn bescherming bieden tegen steeds verder stijgende energieprijzen.²²

4. Verschillende oplossingsrichtingen

Zolang er van Rijkswegge geen tegemoetkoming wordt toegezegd wordt lokaal naarstig gezocht naar oplossingen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen bestaande installaties en nieuw aan te leggen installaties. Voor bestaande installaties is de vraag: hoe dekken we **het financiële gat** dat veelal terecht komt bij de woningcorporatie – en in het geval van Haarlemmermeer dus bij de gemeente. Voor nieuwe installaties wordt vooral gezocht naar mogelijkheden om de opgewekte stroom beter te gebruiken: door zelfconsumptie te stimuleren bij individuele huishoudens of door het delen van energie.

Om het gat op korte termijn te dichten voor reeds gelegde panelen hoopt een aantal corporaties op **actie van het Rijk**: een vorm van reparatie voor specifieke doelgroepen die onevenredig hard wordt getroffen. Lokaal zien we uiteenlopende situaties: bijleggen door de gemeente of woningcorporatie, faillissement van intermediaire partij, herstructurering van de financiën, verdelen van kosten.

In de casus Haarlemmermeer zijn er meerdere oplossingsrichtingen verkend. Nieuwe investeringen in **opslag** bijvoorbeeld lijken financieel niet altijd uit te kunnen voor de huurders die al zonnepanelen hebben. Ze koersen daarom nu op een **compensatie** van huurders (verlaging van het maandbedrag), betaald door gemeente. Ook hebben ze afspraken gemaakt met woningcorporatie Ymere dat zij de panelen, na afloop van het huurcontract met huurders, niet zelf hoeven te verwijderen. Zoals eerder genoemd is er ook een start gemaakt met een pilot om in de praktijk vast te stellen wat de mogelijkheden zijn van huishoudens om de zelf opgewekte stroom beter te benutten (zie kader).

²² <https://energeia.nl/elektriciteit-wordt-peperduur-en-waardeloos/> (Alex vragen direct citeren rapport)

Pilot opslag van zonnestroom bij huurwoningen

Ymere onderzoekt nu met Tegenstroom in een pilot of het opslaan van overtollige zonnestroom voorkomt dat huurders van zonnepanelen financieel nadeel ondervinden. Door afschaffing van de saldering en terugleverkosten betalen huurders straks immers meer voor de huur van de panelen dan de opgewekte stroom oplevert. Door deze stroom op te slaan in plaats van terug te leveren kan het voordeel voor huurders toenemen, of tenminste het nadeel afnemen.

Drie technieken, vier huishoudens

De pilot test drie manieren om zonnestroom tijdelijk op te slaan: een thuisbatterij, een elektrische boiler en een thermische batterij. Omdat de bestaande installaties relatief klein zijn volstaat een beperkte opslagcapaciteit. De technieken worden beproefd bij vier typen huishoudens met uiteenlopende verbruikspatronen: van alleenstaanden die veel thuis zijn tot gezinnen. Op deze manier wordt elke techniek vier keer geplaatst. Naar verwachting zal de warmwateroplossingen minder opleveren bij huishoudens die weinig warm water gebruiken, terwijl een batterij voor hen juist gunstig kan zijn.

Wat de pilot moet opleveren

De centrale vraag is welke techniek de zelfconsumptie het sterkst verhoogt. De pilot brengt daarbij ook het effect op de energierekening in kaart en de praktische eisen voor plaatsing (veiligheid, meterkast, locatie, onderhoud) en de inpassing in de verduurzamingsstrategie. De thermische batterij is daarbij ook meegenomen als compacte warmwateroplossing voor kleine woningen.

Uitvoering en doorlooptijd

De installatie en monitoring gebeuren samen met de vaste installatiepartner. Naast techniek is gedrag een belangrijk onderwerp: bewoners krijgen gedurende het traject tips om meer rendement te halen. De looptijd is minimaal één jaar om zo alle seizoenen mee te nemen. De pilot is succesvol als de zelfconsumptie stijgt tot ten minste 60 procent en huurders geen of veel minder nadeel ondervinden; deelnemers krijgen de garantie dat zij er financieel niet op achteruitgaan.

Vanuit de verwachting dat de mogelijkheden voor het beter benutten groter worden naarmate er meer huishoudens zijn om te mee te delen, wordt in Haarlemmermeer ook wel gesproken over het stimuleren en faciliteren van energie delen (zie kader Local4Local).

Local4Local: lokaal energie delen als alternatief voor saldering?

Local4Local is een landelijk pilotprogramma waarin Energie Samen en lokale coöperaties samenwerken aan een energiesysteem waarbij lokale vraag en aanbod beter op elkaar worden afgestemd met als doel dat de eindgebruiker een stabiele, eerlijke prijs betaalt op basis van kostprijs-plus: de prijs die leden betalen is kostendekkend en gebaseerd op de werkelijke productiekosten, plus een opslag voor toekomstige investeringen, het opvangen van risico's en investeringen in maatschappelijke doelen.²³

Experimenteereilanden

Het programma ging eind 2022 van start met subsidie van Topsector Energie van het Ministerie van Klimaat en Groene Groei, en werd in 2024 uitgebreid van 7 naar 26 pilotprojecten.²⁴ Eemnes Energie is een van de aangewezen 'experimenteereilanden' binnen het programma. De coöperatie en de gemeente Eemnes deden eerder al mee aan het Europese project Lokaal Energie Flexibiliteit (LEF, 2020-2022), waarbij 50 huishoudens een energiecontract met dynamische prijzen aangingen. Daarna groeide het initiatief door als Local4Local-experimenteereiland, met als doel te experimenteren met eigen stroomlevering aan consumenten zonder leveringsvergunning.²⁵ Het Local4Local-programma is eind 2025 afgerond; de opgedane kennis wordt voortgezet in het nieuwe programma Watt2Watt.²⁶

²³ HIER Lokale Energie Monitor 2024, hoofdstuk Ontwikkelingen. hier.nu/lokale-energie-monitor-2024/ontwikkelingen

²⁴ <https://eemnesenergie.nl/energiegedelen/>

²⁵ HIER Lokale Energie Monitor 2024, hoofdstuk Ontwikkelingen. hier.nu/lokale-energie-monitor-2024/ontwikkelingen

²⁶ Local4Local / Energie Samen (januari 2026). *Het local4local programma is nu afgerond*. local4local.nu/nieuws/local4local-programma-afgerond

Haalbaarheid

Local4Local toont aan dat lokaal energiedelen organisatorisch en juridisch haalbaar is. Op basis van de beschikbare bronnen kunnen er echter nog geen harde uitspraken worden gedaan over de effectiviteit ervan als compensatie voor de wegvallende salderingsregeling of als instrument tegen netcongestie. De betaalbaarheid van onderling gedeelde stroom hangt onder meer af van het lokale ontwerp (gelijktijdigheid, verhoging opwek, verbruik, curtailment, wind-zon mix).

Energiedelen is als concept veelbelovend maar niet onomstreden. Uitvoering ervan stelt niet alleen de nodige lokale eisen aan expertise, draagvlak, techniek en organisatie, het blijkt na alle noodzakelijke investeringen ook moeilijk om vervolgens stroom te leveren voor een **marktconforme prijs**.

Er lopen nog de nodige onderzoeken en experimenten om meer te leren voor de mogelijkheden maar voor nu is de belangrijkste constatering dat de businesscase voor het onderling delen van energie in het beste geval vaak **precair** is. Daarmee lijkt het nog niet aantrekkelijk als structurele oplossing om huishoudens in sociale huurwoningen mee bij te staan.

Een constatering die overigens direct raakt aan de bredere discussie over de **houdbaarheid** van de businesscase als toetssteen binnen een transitie. Het gaat dan bijvoorbeeld om de vraag hoe de kosten-baten afweging eruitzien zou zien als we **andere uitgangspunten of waarden** centraal zetten. Denk aan 'wat als we uitgaan van structureel langere afschrijftermijn, als we de vermeden kosten van netcongestie meenemen of als we uitgaan van structureel hogere prijzen voor fossiele opwek?' maar ook 'wat als we meer waarde zouden toekennen aan de voordelen van verhoogde weerbaarheid die aan lokale energiegemeenschappen wordt toegeschreven?'.

Deze vragen laten we voor hier verder buiten beschouwing. Om de potentiële meerwaarde van meer gelijktijdigheid en energiedelen te ontsluiten zien we namelijk dat er nu in de praktijk vooral wordt ingezet op twee andere routes: Enerzijds de mogelijkheid om energiedelen betaalbaar te maken door **fiscale** aanpassingen. Anderzijds door **nieuwe financiering- en exploitatiemodellen** te ontwikkelen voor langlopende samenwerkingsverbanden tussen woningbouwcorporatie, energiecoöperatie en energiebedrijf.

Ten eerste over de oproep om kosten van onderling gedeelde stroom te verlagen door een aanpassing in de belastingen. Als burens met elkaar stroom delen via het publieke stroomnet, dan moet de afnemer daar nu **energiebelasting en btw** over betalen. In 2026 is dat €0,11 per KWh plus 21% BTW. Dat is een aanzienlijk deel van de consumentprijs voor elektriciteit die (incl. belasting) gemiddeld rond de €0,25 per KWh ligt.²⁷ Dit zijn landelijke belastingen waardoor de mogelijkheden om hier lokaal iets aan te veranderen beperkt zijn. Een opmerkelijke poging om via een fiscaal voordeel energiedelen te stimuleren wordt nu uitgetoetst in Tilburg. Het voorbeeld dat hieronder kort staat toegelicht illustreert hoe er lokaal druk wordt gezocht en geëxperimenteerd om negatieve gevolgen voor huurders te voorkomen.

Lokale zoektocht naar innovatieve oplossingen

De Arnhemse woningcorporatie Volkshuisvesting plaatste de afgelopen jaren zonnepanelen op de daken van haar huurders; halverwege 2024 ging het om 6.500 panelen, en sindsdien zijn er meer bij gekomen. Met huurders is een contract afgesloten voor een maandelijkse bijdrage aan de panelen. Nu de salderingsregeling stopt, zal dat maandbedrag fors omlaag moeten, waardoor de corporatie op zoek is naar oplossingen om de businesscase te 'redden'. Zoals Volkshuisvesting het verwoordt: "De zonne-energie is voor huurders en voor verduurzaming bedoeld; we hoeven er niets aan te verdienen. Maar het mag ons ook niet zoveel gaan kosten."

Een buurtbatterij en een energievoorziening

Een van de richtingen die Volkshuisvesting verkent, is het experiment waarmee woningcorporatie Tiwos de komende tijd aan de slag gaat, in samenwerking met stichting Oranje Advies. In de wijk Jeruzalem in Tilburg wordt een buurtbatterij geplaatst, gecombineerd met de oprichting van een energievoorziening. De extra opgewekte stroom wordt opgeslagen en kan later worden gebruikt door bewoners, ook door bewoners zonder eigen zonnepanelen. Via een energiedeelsysteem en een app krijgen bewoners inzicht in hun eigen opwek, verbruik en wat ze delen met anderen. Via een op te richten ANBI doneren bewoners hun overvloedig opgewekte stroom; in ruil daarvoor krijgen zij korting op hun inkomstenbelasting en kunnen zij hun stroom op die manier 'terugverdienen'. Het idee is dat

²⁷ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/85592NED>

de stroom zo in de buurt blijft, het elektriciteitsnet minder wordt belast en de energiekosten lager kunnen blijven.

Stand van zaken

Dit voorjaar is in de wijk Jeruzalem het minimumaantal van 50 deelnemers bereikt, waardoor de voorbereidingen kunnen beginnen. De verwachting is dat in het najaar gestart kan worden met de werkzaamheden voor de realisatie van de buurtbatterij.

Een andere route om sociale huurwoningen op korte én langere termijn te voorzien van duurzame en betaalbare energie bestaat uit een combinatie van slimmer benutten van opwek, opslag en zelfconsumptie. Gestimuleerd en gefaciliteerd door een **alternatief financiering- en exploitatiemodel** dat bestaat uit een langlopend samenwerking tussen woningbouwcorporatie, energiecoöperatie en energiebedrijf. Centraal hierin staat de [SCE-regeling](#): een exploitatiesubsidie die coöperaties helpt om voor tenminste 15 jaar zeker te zijn van de KWh prijs voor stroom van nieuw geplaatste installaties. Dit model wordt toegepast door het bedrijf INNAX (zie kader) en wordt ook verkend in de Gemeente Den Haag in samenwerking met Duurzaam Den Haag, VoorStroom en HaagStroom.

Delen Duurzame Energie (DDE)

Het Energiedelenmodel van INNAX is ontstaan als direct antwoord op de in 2017 aangekondigde afschaffing van de salderingsregeling. De vraag was of er een toekomstbestendig model kon worden ontwikkeld dat huurders ook zonder saldering laat profiteren van lokale zonnestroom. Het antwoord werd een collectief model: per woningcorporatie wordt een energiecoöperatie opgericht waarvan huurders lid worden. De corporatie stelt haar daken via een recht van opstal beschikbaar; de coöperatie ontwikkelt en financiert de zonnestroominstallaties volledig zelf, met een bancaire faciliteit. Leden hoeven dus geen eigen kapitaal in te brengen en betalen eenmalig symbolisch bedrag voor inschrijving.

Geen verdienenmodel

De opgewekte stroom wordt tegen kostprijs aan Greenchoice geleverd, die deze tegen kostprijs+ teruglevert aan de leden. Daardoor bewegen de tarieven mee met de markt, maar minder hard, wat huurders beschermt tegen sterke prijsstijgingen. Het model is bewust geen verdienenmodel, maar een maatschappelijk model waarin betaalbaarheid en participatie centraal staan. Waarborgen zitten ingebouwd: tarieven worden getoetst door de ACM, het bestuur legt verantwoording af aan de ledenvergadering, en het model is in 2022 beoordeeld door de Autoriteit Woningcorporaties. Sinds 2023 is het ondergebracht bij INNAX voor continuïteit.

De volgende stap

De volgende stap is energiemanagement: door opwek, opslag en verbruik slim op elkaar af te stemmen via aansturing van assets achter de meter, kan het verbruiksprofiel worden geoptimaliseerd. Dat is van belang nu netcongestie, flexibele nettarieven en oplopende energieprijzen samenvallen met een groot financieel tekort in de corporatiesector.

Knelpunten

Om dit model verder toe te passen signaleert INNAX enkele forse knelpunten in wet- en regelgeving: aanpassingen in de SCE 'contract for difference' voorwaarden, tegenstrijdigheden tussen de beleidsdoelen van EZK en BZK en te weinig ruimte in de Woningwet om corporaties geld te laten inbrengen in coöperaties van huurders. Mogelijkheden om dit te doorbreken zijn een gerichte investeringssubsidie of een 'contract for difference' (opbrengstgarantie) specifiek voor sociale huurwoningen, zonder terugbetaling als de opbrengsten hoger uitvallen, en meer wettelijke slagkracht voor woningcorporaties. Een investeringssubsidie geniet de voorkeur. Die heeft als positief effect dat het resultaat voor de sociale huurder groter wordt omdat de rentecomponent daalt en het maatschappelijk kapitaal daardoor geen aandeelhouderswaarde wordt.

5. Wat leren we hiervan en wat moet er gebeuren?

Saldering deed aanvankelijk precies wat het moest doen: het stimuleren van hernieuwbare opwek. En dat is goed. Sterker nog, we hebben eigenlijk nog veel meer hernieuwbare opwek nodig om Nederland klimaatneutraal en zelfvoorzienend te maken. De pijn zit niet in de opwek zelf, maar in het feit dat opwek en gebruik te ver uit elkaar zijn komen te liggen; in tijd én in plaats. Daardoor groeit de netcongestie. En een regeling die dat onbedoeld verder aanjaagt, wil je dan logischerwijs afschaffen.

Maar daarmee verschuift het probleem in plaats van dat het verdwijnt. Op korte termijn ontstaan twee nieuwe uitdagingen die om een antwoord vragen: hoe voorkomen we dat de zwaarste last neerslaat bij de mensen met de minste draagkracht, en hoe houd je tegelijk vaart in de energietransitie?

In onze verkenning zijn we een aantal terugkerende uitgangspunten tegengekomen die naar voren komen om verschillende oplossingsrichtingen mee te verdedigen of juist te verwerpen.

Hieronder staan ze kort op een rij:

- **Vaart in de transitie:** meer duurzame opwek blijft het doel, niet minder.
- **Netcongestie bestrijden:** de structurele route is wellicht meer kabels in de grond, maar dat kost tijd en is erg kostbaar. Op kortere termijn gaat het in ieder geval om minder en slimmer energiegebruik (opslag, delen, energiemangement) en vooral om méér gelijktijdigheid van opwek en verbruik.
- **Rechtvaardigheid:** Er moet solidariteit zijn met huishoudens die het financieel krap hebben en het wordt als onrechtvaardig gezien als de kosten van de energietransitie het zwaarste drukken op mensen met de kleinste voetafdruk.
- **Randvoorwaarden:** oplossingen moeten betaalbaar en uitvoerbaar zijn, met behoud of verbetering van de energiezekerheid.
- **Vertrouwen:** Door de abrupte afschaffing van de salderingsregeling is het vertrouwen van huurders (en particulieren) in zonne-energie als duurzame én lucratieve oplossing voor fossiele energie geschaad, en staat daarmee ook het vertrouwen in de overheid als partner in de energietransitie op de tocht. Naast rechtvaardigheid is het dan ook met het oog op het ‘terugwinnen’ van het vertrouwen van burgers belangrijk dat hier een oplossing voor komt.

Laten we met die argumenten in de hand de verschillende oplossingsrichtingen langslopen die we zijn tegengekomen.

- 1. Het overlaten aan corporaties, ESCo's en gemeenten:** denk aan het onderling verdelen van de lasten, de creatieve route uit Tilburg en de prijsvraag van de Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties. Dit benut lokale creativiteit en eigenaarschap, en kan daarmee lokaal draagvlak vergroten. De keerzijde is dat het de verantwoordelijkheid en daarmee het risico neerlegt bij partijen die niet allemaal even kapitaalkrchtig of slagvaardig zijn. Solidariteit ontstaat zo eerder per gemeente of corporatie dan landelijk, met als waarschijnlijk gevolg een lappendeken aan oplossingen. Dit kan goed werken als aanvulling maar is kwetsbaar als hoofdoplossing.
- 2. Een maximumtarief van € 2,25 per paneel voor sociale huurders met een Rijkstegemoetkoming aan corporaties.** Dit is in een gezamenlijke opdracht van de Rijksoverheid, de Woonbond en Aedes doorgerekend en zou voor een periode van 5 jaar een rijksbijdrage vereisen ongeveer 500 miljoen euro.²⁸ Enerzijds een flink bedrag maar bij nadere beschouwing slechts 20 procent van de totale besparing die het afschaffen van de salderingsregeling tot 2030 oplevert voor het Rijk. Deze maatregel beschermt zo duidelijk de meest kwetsbare groep en houdt de transitie voor hen betaalbaar. Het is daarmee een sterk vangnet. Toch lost dit het onderliggende gelijktijdigheidsprobleem niet op.
- 3. Meer gelijktijdigheid bij het individuele huishouden** via informatievoorziening en het (gesubsidieerd) installeren van boiler of batterij. Dit brengt opwek en gebruik dicht bij elkaar in de tijd. Het ontlast het net en geeft huishoudens meer regie. Aandachtspunt is de draagkracht en de kosten. Er is subsidie nodig om te voorkomen dat juist de mensen met de minste middelen achterblijven en de vraag is of er voldoende lokale capaciteit is voor uitvoerbaarheid bij grote aantallen. Andere vormen van gelijktijdigheid stimuleren via bijvoorbeeld elektrische auto's of warmtepompen is in beperkte mate mogelijk bij de doelgroep van sociale huurders.
- 4. Meer collectieve gelijktijdigheid via lagere belasting,** bijvoorbeeld het afschaffen van btw op het delen van energie tussen burens. Een gerichte, structurele prikkel: hiermee wordt

²⁸ Ministerie van VRO, Aedes & Woonbond (2025). *Onderzoek afschaffing salderingsregeling*, 26 maart 2025. Via Eerste Kamer: eerstekamer.nl

delen en opslag op buurtniveau gestimuleerd zonder zware uitvoeringslast. Dit sluit ook naadloos aan op het uitgangspunt slimmer gebruik. De vraag is of dit fiscaal, juridisch en financieel mogelijk is: wat is Europeesrechtelijk en uitvoeringstechnisch haalbaar en wat bekent dit voor derving bij de schatkist?

5. Meer collectieve gelijktijdigheid via investeringsroutes, in twee varianten:

(a) het eenvoudiger maken voor corporaties om te investeren in een energiecoöperatie, volgens het INNAX-model en HaagStroom en

(b) het ruimer opstellen van de SCE-investeringsubsidie, richting een contract for difference. Deze richting verbindt de meeste van de bovenstaande uitgangspunten tegelijk: ze houdt vaart in de opwek, organiseert gelijktijdigheid op collectief niveau en kan de lasten solidair spreiden. Uitvoering hiervan lijkt echter tegen een aantal juridische knelpunten aan te lopen. Met name de genoemde aanpassing in de SCE-regeling en de mogelijkheden om als woningcorporatie de nodige investeringen te kunnen doen in energiecoöperaties.

Geen van de oplossingen die we zijn tegengekomen scoort op alle uitgangspunten tegelijk. Dat hoeft misschien ook niet. De winst zit vermoedelijk meer in een combinatie van oplossingen dan in een keuze ertussen:

- 1. Tariefbescherming** (2) als tijdelijk vangnet dat de solidariteit borgt zolang de structurele oplossingen nog op gang komen;
- 2. Gelijktijdigheidsmaatregelen** (3, 4 en 5) als de structurele kern, omdat zij het werkelijke probleem, namelijk de afstand tussen opwek en gebruik, aanpakken in plaats van verzachten;
- 3. Lokaal eigenaarschap** (1) als waardevolle aanvulling die alleen werkt als er een landelijk kader onder ligt dat de solidariteit borgt voor alle sociale huurwoningen.

De rode draad is dat afschaffen van saldering pas verantwoord is als de alternatieven die gelijktijdigheid belonen en de kwetsbare huurder beschermen, daadwerkelijk klaarstaan. Zo niet dan ruil je mitigatie van netcongestie mogelijk in voor een rem op de transitie en komt de rekening bij de verkeerde groep terecht.

BIJLAGE

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door het NKP en begeleid door een vanuit NKP ingestelde kerngroep Decentrale Oplossingen. Een overzicht van leden is hieronder opgenomen. Zij hebben de schrijvers geadviseerd ten aanzien van de opzet en de uitvoering van deze casestudie, en hebben commentaar gegeven op eerdere versies ervan.

Uiteraard zijn de auteurs en niet de kerngroep leden verantwoordelijk voor de juistheid van de weergegeven feiten in de casestudy. Dat geldt ook voor de opgenomen standpunten en adviezen.

Leden Kernteam	
Andrea van de Graaf	Tegenstroom
Joris Wijnhoven	NVDE
Lieke Mulder	NPRES Transform
Judith van de Geer	NKP
Robert Duiveman	IPW Klimaatwerk
Irene Bronsvoot	IPW Klimaatwerk

Naast het bureauonderzoek zijn er gesprekken gevoerd met professionals uit het veld. Hieronder vermelden wij onze gesprekspartners, hun functie en organisatie. Zij hebben ons voorzien van informatie. Daarvoor zijn we hen zeer erkentelijk.

Uiteraard zijn de auteurs en niet de gesprekspartners verantwoordelijk voor de juistheid van de weergegeven feiten in de casestudy. Dat geldt ook voor de opgenomen standpunten en adviezen.

Lijst van gesprekspartners			
	Naam respondent	Functie	Organisatie
1.	Andrea van de Graaf	Directeur	Tegenstroom
2.	Geart Bijlsma	Projectleider Vastgoed Service	Woningcorporatie Ymere
3.	Bastiaan van Perlo	Beleidsmedewerker Energie	Woonbond
4.	Leander Lignac	Specialist Verduurzaming Sportaccommodaties	Kenniscentrum Sport & Bewegen
5.	Gert-Jan Regtuit	Elektrotechnisch beheer en onderhoud	Hockeyclub de Reigers
6.	Thomas Degen	Programmamanager Duurzaamheid	KNVB
7.	Sanne Meelker	Programmamanager Duurzaamheid	Volkshuisvesting Arnhem
8.	Milou van Rijn René ter Veer	Voorzitter bestuur Algemeen directeur	Stichting Oranje Advies
9.	Sven Lennertz	Manager Vastgoed	Woningcorporatie Weller